

Párová výuka v Základní škole Kunratice

Na naší škole dlouhodobě hledáme účinné způsoby práce ve třídách – takovým se ukazuje i párová výuka. V příspěvku bude představeno pojetí párové výuky, s jakým pracujeme na naší škole a dále budou prezentovány zajímavé zkušenosti, otázky a reflektován význam zavedené párové výuky pro přípravu studentů učitelství, kteří k nám docházejí na praxe.

Co je párová výuka

Párová výuka (týmová výuka) je práce dvou a více vyučujících, kteří společně plánují, vedou a vyhodnocují výuku pro stejnou skupinu učících se ve stejném čase. Párová výuka může být účinným nástrojem k naplňování potřeb jednotlivých žáků. Nezbytnými kroky, které je třeba učinit na straně učitele pro dosažení tohoto cíle jsou:

1. poznat každého žáka,
2. vytvořit náležité učební klima ve třídě,
3. diferencovat výuku podle potřeb žáka.

Poznat každého žáka, tak, aby bylo možné plánovat a realizovat výuku podle jeho potřeb, je snazší, když se na tom podílejí dvě osoby. Pokud, se o svá pozorování dětí mohou podělit dvě osoby, budou mít užitečných poznatků více, než osoba jedna. Ve dvou lze snáze využívat dalších nástrojů, které jediný učitel ve třídě může používat jen v omezené míře. Učební klima a pocit bezpečí se jistě snáze vytváří dvěma vyučujícím, než jen jednomu. Diferencovaná (individualizovaná) výuka se zaměřuje na to, aby se každý žák mohl zaměřit na svoje cesty učení. Ve třídě je každý zapojen, každý se účastní.

Během výuky mohou mít jednotliví vyučující pevné role (jeden vykládá, druhý monitoruje), nebo se role mohou střídat (v jedné části hodiny zadává instrukci jeden z dvojice a druhý zadání zapisuje na tabuli; v jiné části hodiny je to opačně). V tutéž chvíli by neměli mít oba stejnou (nebo neurčenou) roli. Až největší mistři párové výuky mohou vyučovat zcela společně a teprve v průběhu procesu reagovat na vývoj výuky a učení a na potřeby žáků. Cílem párové výuky není dobrá spolupráce mezi oběma učiteli - ta je podmínkou. Cílem je co nejvíce pomoci zlepšit výsledky každého žáka.

Proč párovou výuku?

Párová výuka podporuje větší zapojení všech dětí do učení. Přítomnost druhého učitele na hodině zvyšuje individuální přístup k dětem. Dva učitelé mohou v rámci jedné třídy toto výrazně ovlivnit: rozdělením do skupinek o nízkém počtu dětí (paralelní výuka), rozdělením do skupinek podle aktuálních potřeb dětí nebo učitele (diferencovaná výuka). Dále je možné vyrovnat rozdíly dětí ve znalostech, dovednostech nebo například v pracovním tempu. Ve třídě se dvěma učiteli je lepší pracovní klima. Druhý učitel může sledovat porozumění dětí a včas podpořit hlavního učitele. Takto se rychleji všichni zapojí do zadávané práce.

Jak je párová výuka organizována?

Párová výuka je realizována za finančního přispění rodičů ve třídách s vysokým počtem dětí (28 – 30). Veškerou realizaci finančního zajištění zastřešuje rodičovský spolek Patron, který má vlastní tým rodičů starající se o chod párové výuky. Škola pak zajišťuje kvalitní pedagogický personál – párové učitele a jejich didaktické vedení. Párová výuka je financována z finančních darů zejména rodičů, sponzorských darů a dalších financí, které škola získává svým zapojením do různých projektových aktivit. V současnosti například projektem Pomáháme školám k úspěchu.

Vývoj párové výuky na naší škole

Základní škola Kunratice je jednou z prvních škol v České republice, která začala učit párově. Párová výuka je zde realizována od školního roku 2012/13, probíhá již třetím rokem. V tomto školním roce 2014/15 je tímto způsobem vyučováno v prvních, druhých a třetích ročnících na prvním stupni asi 300 dětí.

Párová výuka na naší škole je uskutečňována formou výuky učitele a pedagogického asistenta. Často dochází k nedorozumění a pojem pedagogický asistent je chápán stejně jako asistent žáka. Takto však není. Párový učitel (pedagogický asistent) je kvalifikovaný učitel, obvykle začínající. Nepomáhá jen jednomu žákovi jako asistent žáka, ale skupinám žáků dle domluvy s učitelem a aktuálních potřeb.

Párová výuka se vyvinula z požadavků projektu Pomáháme školám k úspěchu, kterým byla spolupráce učitele a asistenta.

Toto byla výchozí situace pro příchod asistentů pedagoga. Postupně, jak docházelo k poznávání třídy, jednotlivých žáků i stylu práce konkrétního učitele, se měnila i role asistenta pedagoga a přecházela do podoby párové výuky – dva učitelé společně plánují, uskutečňují a vyhodnocují výuku. Z naší zkušenosti vyplývá, že je nutné určité přechodné období vzájemného sebezpoznávání a teprve následně může dojít k plnohodnotné párové výuce a k naplnění všech jejích forem, tak jak jsme zmínili zpočátku. Přesto může dojít k různým úskalím - pároví učitelé si typově nesejdou, nejsou rovnocennými partnery, mají rozdílné nároky na hodnocení a vedení žáků, odlišný styl výuky, vážne komunikace, soupeření o přízeň žáků, odlišné vnímání chování žáků a dodržování pravidel.

Nejdůležitější vlastností učitelů, kteří párově vyučují, je otevřenost. Měli by si být blízcí stylem výuky, vzájemně si rozumět a respektovat se. Cílem párové výuky je co nejvíce zlepšit učební výsledky každého žáka tak, aby dosáhl svého osobního maxima. Tohoto cíle může být dosaženo jen pod podmínkou dobré spolupráce mezi oběma učiteli. Ideálními adepty jsou studenti posledního ročníku Pedagogické fakulty, budoucí učitelé.

Přes počáteční obavy a na základě nynějších zkušeností, se domníváme, že párová výuka patří k nejpokrokovějším trendům současného vzdělávání. Největší přínos spatřujeme v pozitivních dopadech na každého žáka a v možnosti společné reflexe a konzultací nad třídou, nad jednotlivými žáky, metodami, formami práce a výchovnými postupy. Pomáhá žákům, učitelům zkušeným i začínajícím.

K párové výuce, kterou v naší škole používáme, se mají možnost vyjádřit i rodiče našich žáků. Mezi nejčastěji pokládanými otázkami jsou:

Jak se ke dvěma vyučujícím staví děti?

A my odpovídáme:

Děti vnímají dva dospělé ve třídě přirozeně, protože vyučující spolupracují. Dítě tak např. nedostává zdvojené pokyny či dvojité množství práce. Naopak, pokud si vyučující při práci s dětmi děti i střídají, je to pro děti změna, která vede ke zvýšení pozornosti.

Nemůže párová výuka narušit autoritu třídní „hlavní“ učitelky?

A my odpovídáme:

Ne, protože jsou oba vyučující profesionálové a z podstaty věci potřebují spolupracovat, včetně např. známkování, hodnocení. Děti pak vnímají dva vyučující jako dvě autority, které se vzájemně doplňují.

A názor prvňáčka:

Paní učitelka je ráda, že má Karin, Elišku, Martu, protože nás je moc.

Názor rodiče:

Funguje to!

Zpracováno podle materiálů spolku Patron při ZŠ Kunratice a na základě zkušeností učitelů a asistentů pedagoga – párových učitelů v ZŠ Kunratice.

